

УДК 32:316.722.

Онопко Олег

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА МІФОТВОРЧОСТІ ЯК ЧИННИК ПОЛІТИЧНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ІНДИВІДА

У статті виявлена сутність взаємозв'язку політичної ідентичності й політичної міфології. Охарактеризовані основні рівні державної політики міфотворчості та їх вплив на політизацію ідентифікації індивідів. З'ясована українська специфіка цього питання.

Ключові слова: політичний міф, політика міфотворчості, політична ідентичність, політичний інститут, державна політика, ідентифікація.

Onopko O. The state myth-creating policy as a factor of individual identification

The author reveals the essence of the relationship between political identity and political mythology. It's characterized the main levels of the state myth-creating policy and their influence on the politization of individual identification. The Ukrainian specifics of the issue is clarified.

Key words: political myth, myth-creating policy, political identity, political institutions, state policy, identification.

Онопко О. Государственная политика мифотворчества как фактор политической идентификации индивида

В статье выявлена сущность взаимосвязи политической идентичности и политической мифологии. Охарактеризованы основные уровни государственной политики мифотворчества и их влияние на политизацию идентификации индивидов. Выяснена украинская специфика данного вопроса.

Ключевые слова: политический миф, политика мифотворчества, политическая идентичность, политический институт, государственная политика, идентификация.

Результати політичних кампаній, особливо виборчих, залежать значною мірою від того, наскільки ефективним є апелю-

вання до ідентичностей, носіями яких є індивіди та групи у суспільстві. Використання державою політичної ідентичності може бути як конструктивним, так і деструктивним. Для захисту своїх національних інтересів держава має координувати процес самоідентифікації населення, за допомогою різноманітних каналів, а її політика має зробити пріоритетною для індивідів політичну ідентичність, яка б проявлялася у позитивному ототожненні себе з власною батьківщиною. Політичні міфи є одним з інструментів такого координування. Їх головною особливістю є те, що вони ґрунтуються на історико-культурних і ментальних особливостях населення та покликані забезпечити успадкування і закріплення патріотичних традицій, цінностей та ідей, активізувати конструктивну участь людей у політиці. За умов порушення політичними інститутами аутентичного зв'язку із історією нації при їх створенні, є висока ймовірність імітації публічної політики, уразливості національних інтересів держави і суспільства в цілому.

З огляду на це, *ми мали на меті виявити специфіку державної політики міфотворчості як чинника політичної самоідентифікації індивіда*. Виходячи з цього, доцільним уявлялося вирішити такі завдання: з'ясувати співвідношення категорій «політична ідентичність» і «політичний міф» та окреслити сутність рівнів державної міфотворчості, спрямованої на політизацію ідентичностей, носіями яких є індивіди.

Державна політика міфотворчості, зокрема та, що спрямована на управління політичними ідентичностями, так і не стала самостійним предметом вивчення у вітчизняній політичній науці. Окремих аспектів цієї проблеми серед зарубіжних вчених торкалися В. Мединський [5] та К. Армстронг [2]. Серед вітчизняних – В. Агеев [1], І. Кресіна [4], М. Степико [6].

Набуття політичної ідентичності індивідом відбувається шляхом прийняття тих ціннісних принципів, стереотипів поведінки, догм, міфів і узагальнених знань про себе, свою й чужі групи у процесі соціалізації. Політичний міф не тільки ґрунтується на ідентичності, але й сам є невід'ємним її елементом. Взаємозв'язок політичної міфології та ідентичностей має місце і у феномені компліментарності, що є невід'ємною умовою при побудові значного класу політичних міфів (міфоструктури «ми-вони») і ґрунтується на самоідентифікації індивіда. Прикладами міфів, побудованих на такому протиставленні, є міфи про «по-

маранчевих і біло-блакитних», «донецьких і київських», «кримських татар і слов'ян у Криму» тощо.

Для того, щоб бути ефективною, державна політика міфотворчості має охоплювати п'ять основних рівнів ідентичності [3], зміст яких доцільно окреслити на прикладі України:

– *Інституційний рівень*: діяльність провідних вітчизняних політичних інститутів здебільшого не сприяє створенню конструктивних політичних міфів і міфологем. Вона орієнтована на досягнення миттєвих результатів, вирішення поточних політичних завдань. Інститути не формують цілісну і довгострокову стратегію міфотворчості, орієнтовану на все населення України.

– *Ідеологічний рівень* характеризується перетином ідеологічних і цивілізаційних засад української ідентичності, деідеологізацією діяльності політичних інститутів, переважно декларативним ідеологічним забарвленням героїв політичних міфів, зменшенням ідеологічного компонента в політичній міфології.

– *Інфраструктурний рівень*, що полягає у самоідентифікації особи з певними матеріальними атрибутами (товарами й продуктами), які створені чи пов'язані з її державою, в Україні розвинутий слабко, чому істотно сприяє міф про нібито «вищу якість зарубіжних товарів у порівнянні з вітчизняними». Держава не створює політичної міфології, що мала б на меті підтримати українського виробника, переконуючи громадян купувати саме його продукцію.

– *Ментальний рівень* в Україні характеризується тим, що політичні міфи дуже рідко апелюють до базових соціально-психологічних рис українського народу: чуттєвості й емоційності, обережності і повільності, побутового консерватизму [7]. Міфи здебільшого створюються за західними або російськими зразками, що не орієнтовані на вітчизняну ментальність, а тому не здійснюють глибинного і конструктивного впливу на свідомість українців, діючи лише дискретно і не сприяючи їх самоідентифікації зі своєю нацією.

– *Повсякденний рівень* має бути результатом самоідентифікації на чотирьох попередніх. В Україні його фактично не існує, через те, що не виконується головне його завдання – забезпечення успадкування політичних цінностей. Кожна виборча кампанія намагається змінити загальнонаціональну політичну міфологію, а відповідно, й політичну ідентичність населення держави.

На всіх основних своїх рівнях політична ідентичність знаходиться у невід'ємному зв'язку із політичними міфами. Ключову роль у її формуванні й закріпленні відіграє державна політика міфотворчості, яка в Україні поки що не здатна сприяти самоідентифікації населення як «громадян» своєї держави, підтримувати вітчизняного виробника, актуалізувати гордість належати до української нації.

Література:

1. Агеев В. С. Социальная идентичность личности [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vuzlib.net/beta3/html/1/25714/25852/>. – 12 жовтня 2012 р. – 22:04.
2. Армстронг К. Краткая история мифа. – М.: Открытый мир, 2005. – 160 с.
3. Драгунский Д. Пять уровней идентичности [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.archipelag.ru/geoculture/new_ident/interpretatio/level/. – 12 жовтня 2012. – 22:08.
4. Кресіна І. О. Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси: (Етнополітологічний аналіз). – К.: Вища школа, 1998. – 89 с.
5. Мединский В. Р. О русском рабстве, грязи и «торьме народов». – М.: ОЛМА Медиа Групп, 2008. – 542 с. – (Мифы о России).
6. Степико М. Українська ідентичність: феномен і засади формування: монографія / М. Т. Степико. – К. : НІСД, 2011. – 336 с.
7. Research & Branding Group. Результаты исследования «Украина – Восток-Запад: единство в многообразии» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rb.com.ua/rus/politics/research/2010/6094.html>. – 22 червня 2011 р. – 22:07.